

ПРОЄКТ

УХВАЛЕНО

Голова Вченої ради Вінницького
національного аграрного університету
_____ Г.М. Калетнік

Протокол від «___» _____ 2021 р.
№ _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Вінницького національного
аграрного університету
_____ В.А. Мазур

«___» _____ 2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про порядок організації та проведення лекцій у
Вінницькому національному аграрному університеті**

Вінниця – 2021

ВСТУП

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» одним із основних видів навчальних занять у Вінницькому національному аграрному університеті (далі – Університет) є лекція, яка призначена для сприяння засвоєнню студентом теоретичного матеріалу, системи знань зі спеціальності, формування у нього широкого професійного кругозору і загальної культури.

Лекція – це стрункий, логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певної наукової проблеми, теми чи розділу навчальної дисципліни. Лекція має органічно поєднуватися з іншими видами навчальних занять, слугувати підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, яких набувають студенти у процесі аудиторної та позааудиторної навчальної роботи.

У контексті змін, що відбуваються у вищій освіті, в освітньому процесі, зокрема, у проведеному лекцій, змінюються призначення, зміст, методика та інші її параметри.

Положення висвітлює методичні питання етапів підготовки і проведення лекційних занять, загальні правила та вимоги щодо планування лекцій, класифікації лекцій, їх функцій.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Лекція забезпечує системне подання наукових знань у викладенні науково-педагогічного працівника.

Дидактичні цілі лекцій:

- повідомлення нових знань;
- систематизація й узагальнення накопичених знань;
- формування ідейних поглядів, переконань, світогляду;
- розвиток пізнавальних і професійних зацікавлень;
- визначення напрямів, змісту і характеру інших видів навчальних занять (семінарів, практичних робіт) і самостійної роботи.

Лектор зобов'язаний дотримуватися навчальної програми щодо тем лекційних занять, але він не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів.

Обсяг лекційного курсу визначає навчальний план, а його тематику – робочонавчальна програма відповідної навчальної дисципліни.

Обладнання, естетичне оформлення і місткість лекційних аудиторій мають створювати сприятливі умови для читання лекцій, сприйняття, конспектування і засвоєння навчального матеріалу студентами.

Лектор має дотримуватись норм, передбачених Кодексом академічної доброчесності. У разі порушення цих норм, науково-педагогічний працівник може бути притягнений до академічної відповідальності.

2. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ЛЕКЦІЇ

Лекція – систематичний, послідовний виклад навчального матеріалу, будь-якого питання, теми, розділу, предмету, методів науки.

Однією з особливостей лекції є можливість викладача викласти у логічно систематизованій формі великий обсяг навчальної інформації. Подача наукових фактів сприяє активізації уваги, мислення студентів, збуджує інтерес і внутрішню активність думки, створює умови для подальшого глибшого і самостійного вивчення початкового матеріалу за підручником, посібником тощо.

Під час лекції у студентів розвивається та формується вміння слухати і водночас усвідомлювати побачене і почуте, а також аналізувати, синтезувати, порівнювати, зіставляти тощо. Викладач відбирає найголовніше, найсуттєвіше із великого потоку науково-технічної і культурної інформації, спрямовує студента на найважливіші питання спеціальності, на аналіз нових наукових проблем, які ще не відображені в підручниках, розкриває перспективи певної галузі науки.

Лекція – основа для подальшої самостійної роботи. Вона виконує виховну і дидактичну дію в процесі взаємодії викладача і студента, розвиває інтерес і любов до науки, творчі здібності, інтелектуальні та емоційно-вольові задатки особистості, сприйняття, пам'ять. Основна дидактична мета лекції – сформувані систематизовані засади наукових знань із навчальної дисципліни, розкрити стан і перспективи прогресу в конкретній галузі науки і техніки, сконцентрувати увагу на найскладніших та вузлових питаннях, а також забезпечити орієнтовну основу для подальшого засвоєння навчального матеріалу.

Будучи основною ланкою дидактичного циклу навчання, лекція виконує низку важливих **функцій**.

Методологічна функція лекції полягає у формуванні певного наукового підходу до предмета, що передбачає вивчення предмета у русі й розвитку. Лектор демонструє творчу лабораторію появи ідеї, закону, принципів, теорії пізнання явищ природи і суспільства, культури.

Виховна функція лекції дозволяє здійснити складне завдання формування особистості майбутнього професіонала, виховує в ньому переконливість і свідому активність. Зміст навчального матеріалу повинен сприяти формуванню у студентів наукового світогляду, соціальної зрілості, громадянської відповідальності, естетичних почуттів та естетичної культури, працелюбності.

Інформативна (освітня) функція лекції дозволяє, крім передачі системи потрібних знань про предмет, допомагати аудиторії самостійно вибудовувати цю систему в процесі «образ – мислення». Найважливішу роль у лекції виконує інформація (передача знань) і її аналіз, що вимагає залучення новітніх наукових даних, які оперативно відображають процес розвитку наукової думки.

Розвиваюча функція лекції пов'язана із завданням формування пізнавальної активності аудиторії, вимагає ведення лекційного викладу як процесу самостійного творчого пізнання. У цьому контексті основне завдання –

залучити аудиторію у процес наукового пошуку, разом з аудиторією заново осмислити цей процес, підводячи слухачів до самостійного усвідомлення отриманих висновків.

Орієнтаційна функція лекції дозволяє спрямувати студента в потоці інформації, одержаної з різноманітних джерел, – лекцій, практичних занять, вивчення навчальної та наукової літератури тощо. Здійснюючи огляд наукової літератури, розкриваючи сутність наукових шкіл, аналізуючи теоретичні положення, лектор виділяє основне, суттєве, вказує правильний шлях вирішення поставлених завдань, допомагає виділити головне і відкинути зайве, вибудовує одержану наукову інформацію в чітку систему.

Зміст лекції визначається навчальною програмою дисципліни. Всі факти, приклади, цифри, доводи, коментарі мають відповідати меті лекції і вести до розкриття її основних ідей. Весь фактичний матеріал повинен бути пронизаний узагальненнями, що надають лекції науковій переконливості й доказовості.

Викладений матеріал необхідно чітко оформлювати у вигляді системи, яка краще запам'ятовується і допускає більш широке перенесення в нові ситуації. Необхідно виховувати у слухачів звичку орієнтуватися у вивченні предмета на навчальну програму.

Етапи підготовки

Методика роботи над лекцією передбачає такі етапи:

- відбір матеріалу для лекції;
- визначення обсягу та змісту лекції;
- вибір послідовності та логіки викладу;
- підбір ілюстративного матеріалу та способу його подання;
- вироблення манери читання лекції.

Навчально-методичне забезпечення

Під час підготовки до лекційного заняття викладач враховує наявне навчально-методичне забезпечення дисципліни: навчальні посібники, підручники, конспект лекцій, презентації лекцій, методичні матеріали (рекомендації, вказівки) до вивчення курсу, засоби наочності тощо, і орієнтує студентів на їх використання для самостійної роботи з вивчення дисципліни.

Дидактичні принципи

Лекція має відповідати таким дидактичним принципам:

- *спрямованості навчання* на реалізацію мети освіти. Викладач має проектувати специфіку майбутньої діяльності студента, що реалізується через зміст освіти;

- *науковості та інформативності*. Зміст освіти базують на виважених, загальноприйнятих теоріях, має дотримуватися водночас фундаментальності наукової думки і динаміки сучасної науки;

- *наступності, логічності й систематичності*. Знання, що передаються під час лекцій, повинні бути викладені у визначеній послідовності, кожна лекція передбачає органічний зв'язок із попереднім матеріалом і точний вихід на

наступний;

- *доступності викладеного матеріалу*. Викладач має пам'ятати, що в аудиторії знаходяться слухачі, які тільки починають вивчати предмет;

- *проблемності навчання*. Створення проблемних ситуацій, стимуляція самостійних пошуків вирішення питань;

- *історичності*. Лекційний матеріал повинен співвідноситись не тільки із сучасністю, але і з тією епохою, конкретним часом, коли зародилася ідея, розглядалося явище, з'явився той чи інший факт;

- *зв'язку теорії з практикою*. Теоретичні положення пов'язувати з перспективами подальшої професійної діяльності, з виходом у повсякденне життя;

- *єдності навчання й виховання*. Поведінка лектора, всі приклади й аргументи, що наводяться під час лекції, повинні проектуватися на кінцеві виховні цілі процесу навчання;

- *свідомості й активності*. Необхідно донести до свідомості студентів, чому важлива дана тема і чого може досягти студент, опанувавши її;

- *наочності*. Використання наочних об'єктів розвиває спостережливість, увагу, мислення. У цьому випадку значно збільшується швидкість сприйняття інформації;

- *міцності знань*. Відповідно до цього принципу, матеріал має бути не тільки зрозумілим і засвоєним, але й утримуватися в пам'яті надовго, формувати світогляд особистості.

Основні вимоги до читання лекції:

- високий науковий рівень викладеної інформації;

- значний обсяг систематизованої й методично опрацьованої сучасної наукової інформації;

- доказовість і аргументованість висловлюваних суджень;

- достатня кількість переконливих фактів, прикладів, текстів і документів;

- ясність викладення думок та активізація мислення студентів, формулювання питань для самостійної роботи з обговорюваних проблем;

- аналіз різних поглядів у розв'язанні поставлених проблем;

- виведення головних думок і положень, формулювання висновків;

- роз'яснення нових термінів, назв;

- надання студентам можливості слухати, осмислювати й коротко записувати інформацію;

- уміння встановити педагогічний контакт з аудиторією; використання дидактичних матеріалів і технічних засобів;

- застосування основних матеріалів - тексту, конспекту, блок-схем, креслень, таблиць, графіків, ІТ- технологій.

Проведення лекції повинне складатися з наступних етапів:

Найбільш типовими діями лектора є:

1. *Повідомлення теми і мети лекції*. Назва теми лекції повинна бути лаконічною, конкретною, цікавою, відображати мету лекції.

Правильно обрана і сформульована вона повинна допомогти і в

уточненні теми, і під час визначення мети;

2. *Повідомлення плану лекції.* Повідомлення плану лекції забезпечує на 10-12% більш повне запам'ятовування матеріалу, ніж на тій же лекції, але без оголошення плану.

3. *Ознайомлення зі списком рекомендованих джерел.*

4. *Вступна частина:*

- вступ, у якому висвітлюють актуальність теми лекції, нагадування змісту попередньої лекції, пов'язання його з новим матеріалом;

- постановка проблеми;

- формулювання мети та завдань лекції;

- стисла характеристика проблеми; оцінка дослідження стану питання.

5. *Основна частина лекції:*

- викладення основних положень теми з акцентованими висновками за кожним положенням окремо;

- висвітлення та аналіз подій, фактів, явищ тощо, пояснення доказів, розгляд існуючих теорій, уявлень, суджень, зв'язок з практикою; галузі застосування набутих знань, використання аудіо - та відео матеріалів.

6. *Заклучна частина лекції:*

- підведення підсумків лекції, відповіді на питання;

- рекомендації щодо підготовки до семінарських, практичних, лабораторних занять;

- повідомлення теми наступного заняття

Психологічні особливості проведення лекції

Психологи виділяють чотири етапи сприйняття лекції:

- початок сприймання – 4-5 хвилин;

- оптимальна активність сприйняття – 20-30 хвилин. Саме на цей час приходить пік працездатності, тому слід спланувати свою діяльність таким чином, щоб саме на цей період прийшовся найбільш складний для розуміння матеріал;

- етап зусиль – 10-15 хвилин. Це передвісник стомлення, але слухач ще в змозі керувати своєю діяльністю;

- етап стомлення. Саме у цей період слід дати можливість трохи перепочити, розповісти цікавий випадок, якщо дозволяє ситуація, то і пожартувати. Навіть невеличкий відпочинок дозволяє повернути аудиторію до активного сприйняття матеріалу. Тому, потрібно максимально використовувати перші 15-20 хвилин – період «глибокої» уваги слухачів. Максимальне падіння працездатності студентів відзначається багатьма дослідниками приблизно до 40-й хвилини лекції.

Самоаналіз лекції

Специфіка педагогічної діяльності полягає в тому, що прочитана лекція ще не є кінцевим етапом. Важливо не тільки провести заняття, а й детально його проаналізувати. Це робиться, насамперед, для самовдосконалення.

Аналіз лекції можна проводити за декількома напрямками, а саме:

якість підготовчого етапу:

- чи дозволив обраний план достатньо повно висвітлити питання теми і досягти дидактичних цілей?
- наскільки правильно був обраний варіант початку лекції, чи дозволив він одразу встановити контакт із аудиторією?
- наскільки збігся хронометраж на підготовчому етапі з реалізацією?
- який матеріал викликав найбільший інтерес?
- чи достатньо зрозумілими були поняття і терміни, що розглядалися під час лекції?
- що в тексті лекції потребує переробки?

ефективність педагогічної комунікації під час лекції:

- чи збіглася прогностична модель аудиторії з реальною?
- наскільки швидко вдалося встановити контакт і як?
- як підтримувалася увага упродовж лекції?
- чи виникали під час заняття якісь нестандартні ситуації?
- наскільки ефективним був зворотний зв'язок?
- які методи і прийоми були найбільш удалими?
- чи правильно був обраний стиль спілкування?
- що можна віднести до педагогічних невдач?
- наскільки ці невдачі вплинули на враження від лекції?

управління пізнавальною діяльністю студентів:

- наскільки аудиторія була готова до сприйняття лекції?
- чи вдалося встановити баланс між рівнем підготовленості аудиторії та підготовленим текстом?
- чи відчувався інтерес до теми лекції і тих проблем, що розглядалися під час неї?
- наскільки продуктивною, з точки зору розвиваючого і проблемного навчання, була лекція?
- чи стане ця лекція поштовхом для самостійної роботи слухачів (курсантів, студентів), чи викликала вона бажання дізнатися більше?
- що потребує свого логічного продовження на семінарських і практичних заняттях?
- які прогнози на семінарське заняття?

іміджеві характеристики лектора:

- наскільки вдалим був візуальний імідж (одяг, зачіска, вираз обличчя і т. ін.)?
- як я оцінюю свій комунікативний імідж (сила голосу, тембр, дикція, інтонація, темпоритміка мовлення, рівень володіння мовою, міміка і жести тощо)?
- чи виявилися під час лекції певні вади або шкідливі звички (наприклад, заповнення пауз звуками «а-а», «е-е», зловживання окремими словами тощо)?
- на що слід зважити надалі, щоби подобатися аудиторії?

загальні результати:

- чи досягла лекція поставлених дидактичних цілей?
- що слід взяти на озброєння, а від чого відмовитися на етапі підготовки

і проведення лекції?

3. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТЕКСТУ ЛЕКЦІЇ

Текст лекції повинен мати наступну структуру (додатки А, Б):

1. Зазначення виду лекції;
2. Кількість годин, передбачених робочою програмою;
3. Тема, яка відповідає робочій програмі;

4. Мета лекції – це її основний конструктивний елемент. Певною мірою поставлені цілі повинні співвідноситися із стратегічними завданнями на рівні знань, умінь і навичок, що представлені в освітньо-професійних програмах, а також у вступній частині програми з навчальної дисципліни.

У тексті лекції мета конкретизується у цілях, які поділяються на наступні:

освітня (інформаційна) – домогтися обізнаності студентів у теоретичних питаннях, що передбачаються програмою навчальної дисципліни, слугувати подальшому міцному засвоєнню знань, формуванню практичних умінь і навичок з конкретного навчального матеріалу;

розвиваюча – розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів, прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності та ін.;

виховна – сприяти формуванню наукового світогляду, моральних, естетичних та інших якостей особистості, вихованню колективу.

5. План, у якому акцентовано увагу на основні питання лекції. Орієнтовна кількість питань плану – 3-4, проте їх кількість залежить від теми лекції.

6. Рекомендована література, оформлена за вимогами оформлення бібліографічного опису списку джерел.

7. Текст лекції, який повинен чітко та лаконічно висвітлювати пункти плану.

8. Висновки обсягом 3-4 речення.

9. Питання до самоконтролю.

4. КЛАСИФІКАЦІЯ ЛЕКЦІЙ

Види лекцій умовно можна розподілити на дві великі групи: традиційні й нетрадиційні.

Класифікація лекцій

ЛЕКЦІЇ	
ТРАДИЦІЙНІ	НЕТРАДИЦІЙНІ
Вступна - ознайомча - настановча - інструктивна	Міні-лекція
	Багатоцільова лекція
	Проблемна лекція
Інформаційна (тематична)	Лекція-брейнстормінг
	Лекція із заздалегідь запланованими помилками

<ul style="list-style-type: none"> - методологічна - загальнопредметна - теоретичного конструювання - лекція-конкретизація - лекція-інтеграція - узагальнююча
Завершальна (підсумкова)
Оглядова <ul style="list-style-type: none"> - оглядово-повторювальна - консультативна

Лекція-конференція
Лекція-прес-конференція
Лекція-брифінг
Лекція-«круглий стіл»
Лекція-бесіда
Лекція-диспут
Кіно-, відеолекція
Лекція-візуалізація
Лекція-екскурсія
Лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивна лекція)
Бінарна лекція

Традиційні лекції

Серед традиційних лекцій прийнято виділяти такі:

Вступна лекція, як правило, розпочинає вивчення навчальної дисципліни. Вона є дуже важливою з точки зору реалізації організаторських функцій тому, що саме на ній окреслюють межі й час, відведений на вивчення даної дисципліни, вимоги кафедри щодо опанування матеріалом, організації самостійної роботи, вказують форму контролю.

Залежно від загальної кількості годин, що виділені на лекції, особливостей організації навчального процесу вступну лекцію можна розподілити на такі різновиди:

- *ознайомча*: увагу концентрують на питаннях, пов'язаних з метою та завданнями курсу, взаємозв'язках науки і навчальної дисципліни;

- *настановна*: найчастіше проводять для студентів першого курсу, які проходять процес адаптації до умов навчання в інституті, або для студентів заочної форми навчання, яких треба спрямувати на організацію самостійної роботи. Основне її призначення визначають необхідністю окреслити коло питань, проблем, які треба опрацювати, висвітлити на наступних заняттях;

- *інструктивна*: доцільна для студентів, які ще не обізнані в питаннях організації пізнавальної діяльності під час аудиторних занять і самопідготовки, не мають навичок конспектування, роботи в бібліотеці тощо. Особливого значення цей різновид вступної лекції набуває тоді, коли за даною навчальною дисципліною передбачають виконання курсової роботи (проекту) або виконання певного індивідуального (самостійного) завдання. На такій лекції доводять вимоги до курсової роботи (проекту), поради щодо вибору теми, етапів збору матеріалів, написання, підготовки до захисту проекту (роботи).

Інформаційна лекція є найбільш поширеним видом серед традиційних лекцій. Лектор знайомить студентів із блоком логічно завершеної наукової інформації, що розкриває основний зміст конкретної теми. Наприкінці лекції викладач повідомляє, який матеріал щодо теми лекції студенти мають опрацювати самостійно, та в якій формі слід подавати результати самостійної роботи.

Інформаційна лекція залежно від подавання матеріалу, навчальних цілей також може мати такі різновиди:

- *методологічна*: розкриває загальні та специфічні особливості даної науки, її структуру, окремі методи наукового пізнання;

- *загальнопредметна*: по суті є логічним продовженням методологічної лекції, оскільки конкретизує зв'язок фундаментальних об'єктів з конкретною навчальною дисципліною, демонструє системні відносини, поступово дає цілісну уяву про предмет вивчення;

- *теоретичного конструювання*. Доцільна у роботі зі студентами, які вже мають навички систематизації й узагальнення освітніх результатів на основі теорії;

- *узагальнююча*. Читають після закінчення розділу або теми з метою закріплення отриманих студентами знань. До цього лектор виділяє вузлові питання, широко використовує узагальнюючі таблиці, схеми, алгоритми, що дозволяють включити засвоєні знання, уміння і навички в нові зв'язки і залежності, переводячи їх на більш високі рівні засвоєння, допомагаючи тим самим застосуванню отриманих знань, умінь і навичок у нестандартних і пошуково-творчих ситуаціях.

Завершальна лекція. Використовують на фінальному етапі викладання навчальної дисципліни. До її завдання входить узагальнення значного за обсягом навчального матеріалу, розкриття перспектив використання набутих знань у майбутній професійній діяльності, формування інтересу студентів до проведення науково-дослідної роботи. Така лекція є прекрасною нагодою для демонстрації міжпредметних і міждисциплінарних зв'язків.

Оглядова лекція посідає окреме місце серед традиційних лекцій. Вона систематизує раніше вивчене, що збереглося у довготривалій пам'яті студентів.

Різновидами оглядової лекції є:

- *оглядово-повторювальна лекція* стисло відображає усі теоретичні положення, що складають науково-понятійну систему даного курсу;

- *консультативна лекція* доповнює і уточнює матеріал оглядової, висвітлює розділи курсу, що викликають серйозні труднощі під час самостійного вивчення. Іноді таку лекцію будують таким чином, що 50% часу виділяють для відповідей на конкретні питання, що виникли у студентів. Як правило, такий вид лекції використовують у період консультування напередодні випускового екзамену.

Нетрадиційні лекції

Однією з умов підвищення якості підготовки фахівців є ефективне використання можливостей самостійної роботи студентів як впродовж занять, так й у процесі підготовки до них. Це можна зробити зокрема за допомогою **нетрадиційних лекцій**, на яких студенти не лише дізнаються щось нове, але й уточнюють, розширюють, узагальнюють, систематизують знання, які здобули самостійно. Лекції набувають діалогічного характеру, студенти змінюють позицію від пасивних слухачів лекцій до співавторів. Таким чином, зростає рівень засвоєння інформації та впевненість студентів у своїх силах, розвиваються мотивація і навички самостійної пізнавальної діяльності.

До категорії нетрадиційних лекцій відносяться такі:

- **міні-лекція.** Викладач може проводити її на початку кожної лекції впродовж десяти хвилин по одному з питань теми, що вивчається. Мета такої лекції – сконцентрувати увагу студентів на найбільш проблемному (або суперечливому, найменш дослідженому) питанні;

- **багатоцільова** – базують на комплексній взаємодії окремих елементів: подача матеріалу, його закріплення, застосування, повторення і контроль рівня засвоєння;

- **проблемна** – новий теоретичний матеріал подається як невідоме, яке слід відкрити, вирішивши проблемну ситуацію, навчальне пізнання імітує логіку наукового пізнання;

- **«мозкова атака» (брейнстормінг)** – лектор створює проблемну ситуацію і спонукає студентів до пошуку рішення. Використовуючи присутність декількох груп, створюють команди, які за певний час повинні надати свій варіант вирішення проблеми. Викладач слідкує за правильністю відповіді, за аргументацією, в разі необхідності – сам дає розгорнутий коментар, який студенти, за необхідності, фіксують у зошитах;

- **лекція із попередньо запланованими помилками** розрахована на стимулювання студентів до постійного контролю за інформацією, що викладається. На підготовчому етапі у тексті лекцію закладають певну кількість помилок змістовного, фактологічного, методичного характеру, про що викладач попереджає аудиторію. Задача студентів знайти помилки, кваліфікувати їх, надати правильні відповіді. Така лекція виконує стимулюючу, контрольну та діагностичну функції;

- **лекція-конференція.** Проводять як науково-практичне заняття із заздалегідь поставленою проблемою і системою доповідей тривалістю 5-10 хвилин. Кожний виступ є логічно завершеною інформацією у межах теми, що запропонована викладачем (а на старших курсах - і студентами). Сукупність представлених виступів дозволяє всебічно висвітлити проблему. Наприкінці лекції викладач підводить підсумки самостійної роботи і виступів студентів, за їх допомогою формулює основні висновки;

- **лекція-прес-конференція.** На початку заняття студенти ставлять лекторові запитання у письмовій формі, які лектор протягом декількох хвилин аналізує і дає змістовні відповіді, сформовані у зв'язний текст. Висвітлення питань може відбуватися за участю найсильніших студентів, які займають місце поруч із викладачем;

- **лекція-брифінг** складається з короткого (15-20 хвилин) повідомлення лектора та його відповідей на запитання слухачів (45-60 хвилин). Методична структура така: повідомлення лектора – запитання студентів – відповіді лектора;

- **лекція «круглий стіл»** максимально демократизує спілкування лектора і студентів, оскільки передбачає їх рівність як співрозмовників, які колективно обговорюють якусь проблему. Однак і за «круглим столом» є лідери – «знатоки» з конкретних питань. Має бути і лідер-організатор, функції якого полягають у тому, щоб стежити за регламентом, дисциплінувати учасників бесіди тощо;

- **лекція-бесіда** - крім питань студентів, допускає виклад ними своїх точок

зору з питання. На такій зустрічі лектор і сам повинен ставити запитання слухачам, щоби почути їхні висловлювання, обґрунтування, позиції. Методична специфіка лекції-бесіди в тому, що лектор виступає і в ролі інформатора, і в ролі співрозмовника, який вміло керує діалогом через систему зустрічних запитань;

-лекція-диспут. Одна з функцій лектора – короткий виступ на початку зустрічі, за яким іде не просто розмова-діалог зі слухачами, а полемічна бесіда. Функції лектора передбачають таке ставлення запитань, що веде до зіткнення думок і, відповідно, до пошуку аргументів, поглибленого аналізу навчальних проблем;

-лекція-анкета. Для не чисельної і відносно підготовленої аудиторії складається анкета-опитувальник з 20-25 питань за темою лекції. Отримавши анкету на початку лекції, слухачі під керівництвом лектора з'ясовують відповіді на запитання, які не викликають у них труднощів. Звичайно, від лектора потрібна швидкість мислення, ерудованість, додаткові зусилля під час підготовки до такої лекції;

-лекція-візуалізація передбачає візуальну подачу матеріалу засобами ТЗН або аудіо -, відеотехніки з розгорнутим або коротким коментуванням демонстрованих візуальних матеріалів;

- **лекція-екскурсія** передбачає виїзд безпосередньо до музеїв, баз практики тощо. Сама обстановка стає своєрідною наочною, яку неможливо відтворити в умовах навчального закладу;

- **лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку** (інтерактивна лекція) можлива за допомогою як звичайних вербальних (словесних), так і технічних засобів навчання у спеціально обладнаних аудиторіях, передбачає активний діалог з аудиторією. Під час підготовки та проведення інтерактивних лекцій бажано заздалегідь роздати необхідний дидактичний матеріал, методичні рекомендації з вивчення теми, щоб аудиторія, готуючись до цього заняття, виписала у зошити визначення, найбільш важливу інформацію. Якісний аналіз відповідей сигналізує, наскільки правильно аудиторія розуміє те чи інше питання;

- **бінарна лекція** – різновид викладу матеріалу у формі діалогу двох викладачів (як представників різних наукових шкіл) або вченого і практика, викладача і студента, шляхом презентації уявного діалогу між представником сучасної педагогіки та педагогом – класиком (драматизація).

В умовах нетрадиційної лекції процес підготовки до неї викладача відрізняється порівняно з підготовкою до традиційної. Лектор консультує студентів, відслідковує та аналізує результати їхнього тестування, переглядає питання, які надійшли від студентів. За результатами такої підготовчої роботи він коригує зміст наступної лекції, планує форму її проведення. Під час самої лекції викладач організовує активне обговорення студентами питань лекції, надає можливість їм виступити з доповненнями, поділитися цікавою інформацією, знайденою під час підготовки до лекції.

Класифікація є достатньо умовною, тому тільки від самого лектора залежить, які форми і методи роботи обрати під час лекції. На практиці кожен

лекцію – вступну, інформаційну, оглядову, настановну, підсумкову можна викласти за допомогою інноваційних методів нетрадиційної лекції. Це певною мірою залежить і від досвідченості лектора, і від рівня його методичної підготовленості.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ ЛЕКЦІЇ

Вид лекції: _____

(вказується у відповідності до наведеної в методичних рекомендаціях класифікації)

Кількість годин, передбачених робочою програмою _____

Тема лекції _____

(вказується у відповідності до робочої програми дисципліни)

Мета:

(навчальна, розвиваюча, виховна)

План лекції:

1. _____

2. _____

3. _____

Рекомендована література:

(повна назва джерел із зазначенням сторінок)

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

Надається відповідно до плану із зазначенням пунктів та їх формулюванням.

ВИСНОВКИ

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ
ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КОНСПЕКТУ
ЛЕКЦІЙ**

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____Мазур О.В.

“ ____ ” _____ 2021 року

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з _____
(назва навчальної дисципліни)

Розробив:

(вчений ступінь, посада)

(ПП викладача)